

نام: فرزانه

نام خانوادگی: آفاپور

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

رشته و گرایش: ادبیات کودک و نوجوان

استاد راهنما: دکتر سعید حسام پور

تاریخ دفاع: شهریور ۱۳۹۲

بررسی دنیای فانتزی شش رمان نوجوان غربی و ایرانی، با رویکرد کارناوال و چندآوایی باختین

هدف پژوهش حاضر، بررسی کارناوال، آوا و عناصر فانتزی مانند نحوه‌ی ورود به دنیای دیگر، شخصیت‌های حیوانی و جادو در شش رمان نوجوان ایرانی و غربی است. پژوهشگر، رویکرد نظری کارناوال و چندآوایی میخائیل باختین را برای تحلیل رمان‌ها برگزیده و به کاربرد آن در ادبیات کودک توجه داشته است. پژوهشگران غربی نظریه‌ی باختین را در ادبیات کودک به کار گرفته‌اند؛ حال آن‌که کاربرد این نظریه در ادبیات کودک و ژانر فانتزی، در ایران کم‌تر شناخته شده‌اند. این پژوهش به صورت کیفی و قیاسی، با روش تحلیل محتوا و رویکرد توصیفی تفسیری انجام گردید و نمونه‌ها از راه جست‌وجوی کتابخانه‌ای گزینش شدند.

نتایج به دست آمده حاکی از این بود که در نمونه‌های ایرانی، عناصر فانتزی بسیار کم‌رنگ‌تر از مجموعه‌ی دنیای شگفت‌انگیز/آز است. تخیل، یاری‌گران قهرمان و شخصیت‌های فانتزی، مؤلفه‌هایی هستند که در فانتزی‌های ایرانی یافت می‌شوند. این فانتزی‌ها، به جای ساختن دنیایی یک‌سره متفاوت، از رفت و برگشت کودک به دنیای خیال بهره جسته‌اند و خیال را در متن واقعیت قرار داده‌اند. اکبرپور، با بردن شخصیت به سفری خیالی و توجه به صدای کودک او را توانمند می‌کند؛ اما دو رمان دیگر، جامعه‌ای تک‌آوایی را نشان می‌دهند. جامعه‌ای که هنجارهای بزرگسال را به کودکان تحمیل می‌کند و به آن‌ها اهمیت نمی‌دهد. البته شمس و شاه‌آبادی کوشیده‌اند ارزش‌ها را دگرگون کنند و صدای کودکان را به گوش مخاطب برسانند. باید توجه داشت که مجموعه‌ی دنیای شگفت‌انگیز/آز، در قرن بیستم نوشته شده و طبیعتاً به حفظ ارزش‌های فرهنگ رسمی و پیروی از قانون‌های وضع شده تأکید می‌ورزد. این مجموعه کاملاً تک‌آوایی است و نویسنده، در پی یکی کردن تمام آواهاست. رمان‌های باوم در دسته‌ی فانتزی غلیظ جای می‌گیرند و عناصر و موضوع‌های فانتزی نو از جمله تقابل خیر و شر را در خود دارند. توجه به فضاهای فانتزی، شخصیت‌های فانتزی و جادو از دیگر عناصر مطرح در این مجموعه است.

کلیدواژه‌ها: آوا، باختین، چندآوایی، رمان نوجوان، عناصر فانتزی، کارناوال.